ל: הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

שלשה בתוך הדף וב' חוץ לדף. אומר ר"ת דסס לריך שיהא כולו בתוך הדף. מ"ר: **רבי** יוסי אומר אף תולין את **השם** ר' יצחק **אומר אף** מוחק ובותב. גורל היינו לאחר שנתייבשה הכמיצה ומוחק היינו בעוד לחה ואינו הדור כל כך ומדקתני ר' יוסי אומר אף תולין ר' יצחק אומר אף מוחק מאמע לכאורה דגורל עדיף מכולהו ותולה גרע מיניה ומוחק גרע מתולה אבל מ"מ לומר כן אלא מ"ל ר' יצחק אדר' יהודה קאי ולא אדר' יוסי דתולה גרע ממוחק כדאמרינן (ב) בירושלמי פ"ק דמגילה דל"ר זעירא בר' חגגאל בשם רב הלכה כמו שהוא אומר מוחק את החוב וכותב את הסס ומולה את החוב ומיבעיא ליה הסס בג' מיבות שיש בהם שם אי שרי לתלות דלמא דוקא כשיש בהן מיבות של חוב לא מיחוב כי טפל לחה שבפנים ומיבעיא ליה אפי' בג' מיבות שכולם שם כגון אל אלקים יי' דכתיב בספר תהלים אי שרי לתלות או לא ור"מ פי' דתולין עדיף מכולהו לר' יוסי ולא גרס אף תולין ומאן דפסיק הלכה תולין קסבר דוקא תולין ולא מוחק וכותב וכן פוסק ר"ת אבל מ"מ לומר כן כדמוכח בירושלמי דתולין גרע ומיהו קשה אי גרסי' כמילתיה דר' יוסי אף תולין דהא ר"י נמי מודה דתולין כדאי' בגמ' סופרים פ"ב דקתני טעה את כל הסס יתלנו בין הסיטין דבכי ר"י ר"ת אומר מוחק מעלפניו וכותב את הסס על מה שמחק והיה נראה לומר דבהא פליגי דמר סבר תולין עדיף ומר סבר מוחק עדיף ומיהו אין לחוש אי פליגא גריימא דמסכת סופרים אהא דשמעתין דעל כרחין אלינא דר"מ פליגי דקתני הכא ר"ש בן אלעזר אומר מעשה ר"מ אין כותבין את הסס לא על מקום הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין את הסס כיצד עושה מסלק את הריעה כולה וגוזזה. מ"ר:

ולימא מר הלכה כבר. נפרק כל הגט (גיטין דף מח.) וכסוף מגילה (דף לא:) בתרי דוכתי ובקידושין פ' האומר (דף מו:) פריך כי האי גוונא ולריך ליתן טעם בשאר דוכתי דלא פריך.[ג] (ב) מ"ר: **תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה כו'.** מסקנא היא בתמ' דמאי (פ"ד מ"ה) וקתני ריש הלוקח פירות ממי שאינו נאמן על המעשרות ושכח ולא עישרן (ד) (דמאי) שאולו בשבת ואוכלן על פיו ולמולמי שבת לא יאכל עד שיעשר תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה כו' ופי' בקונטרס בשבת הקילו משום כבוד שבת הואיל ודמאי דלכנן הוא דרוב ע"ה מעשרין הן ונעשה זה הוא בירושלמי בתמ' דמאי ושוב אם טעם אחר בתמ' דמאי ולא אמר דבר אחר אלא אמר רב פפא אשידה שם טעם אחר אימת שבת על עם הארץ וזה לשון הירושלמי מנריא משמיה דר' חגגא מפני כבוד השבת המירו ואם מפני כבוד השבת למה לי שואלו ע"ר עילה רב ביבי בשם ר' חגגא אימת שבת על ע"ה והוא אומר אמת פי' משום דשבת קובעת למעשר יד] אימת שבת עליו ופריך בדא תניון תשבה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר מפני מ) אמר שאין שבת עליו בתמיה תני שאלו בחול לא יאכל בשבת מ"ד אימת שבת עליו ניתא מ"ד משום כבוד שבת אפי' שאלו בחול יאכל בשבת ומשני לא אמרו אלא בשוגג ולא במזיד וטעמא דר"ש שזורי מפרש התם משום דאימות דימוע עליו והוא אומר אמת אפי' מאחר שהופרשה. מ"ר: **הא** איתמר **עלה א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי.** כרוב ספרים גרס ר' יונתן ולא ר' יוחנן כאן וכפ' בהמה המקשה (חולין דף פ:) וכפ' אע"פ (כתובות דף לה.) וכן מוכח שם בפ' אע"פ דמייתי לה אפלוגתא דרב ור' יונתן דאומדנא וקשה דבמקום גבי הביה דפול המצרי קא פסיק רבי שמואל בר נחמני מ"ר יונתן הלכה כר"ש שזורי וכפ' בהמה המקשה (שם:) מוכח דלוקא במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי הוא דקאמר הלכה כמותו ולא נאחריני גבי הביה כן פקועה דרב אדא בר חנן דא"ל רב אחא בר הנא בר לקיש לי דאמר רבי יונתן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי עוד אלא כל מקום שבנה ר"ש שזורי ומשני אמא בר הא בר לקיש לי דאמר רבי יונתן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי אבל נאחריני לא ויש לדחות ובספר רבינו גרשום כתיב בהביה דפול המצרי ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל וכן בספרים ישנים.[ה] (ו) מ"ר: **שילה**

אלא שלש בתוך הדף ושתים חוץ לדף אנזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות לא זורקנה לבין הדפין (ו) אלא חוזר וכותב בתחילת השיטה (ז) (ח) הטועה בשם גורר את מה שכתב ותולה את מה שגרר וכותב את השם על מקום הגרר דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר (ט) אף תולין את השם רבי יצחק אומר אף מוחק וכותב ר"ש שזורי אומר (י) כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין ר"ש בן אלעזר אומר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על מקום הגרר ולא על מקום המחק ואין תולין אותו כיצד עושה מסלק את הריעה כולה וגוזזה איתמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם רבה בר בר חנה א"ר יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ולימא (יא) מר הלכה במר ומר הלכה כמר משום דאפכי להו אמר רבין בר חיננא (יב) אמר עולא א"ר חנינא הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי הלכה כמותו אהייא אילימא אהא ר"ש שזורי אומר כל השם כולו תולין מקצתו אין תולין והא איתמר עלה אמר רב חננאל אמר רב הלכה תולין את השם ורבה בר בר חנה אמר רב יצחק בר שמואל הלכה מוחק וכותב ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא (יג) ר"ש שזורי אומר אפי' בן (יד) חמש שנים וחורש בשדה שחיטת אמו מטהרתו הא איתמר עלה (טו) (יז) זעירי א"ר חנינא (יח) הלכה כר"ש שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא בראשונה היו אומרים (יט) היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו חזרו לומר (כ) אף המפרש והיוצא בשיירא ר"ש שזורי אומר (כא) אף המסוכן אי נמי אהא (כב) תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה ר"ש שזורי אומר אף (כג) בחול שואלו ואוכלו על פיו והא איתמר עלה א"ר (כד) יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אהא רבי יוסי בן כיפר אומר משום ר"ש שזורי (כה) פול המצרי שזרעו לזרע מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו אחר ר"ה אין תורמין (כו) מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש כיצד יעשה צובר גרנו לתוכו ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו הא איתמר עלה אמר רבי שמואל בר נחמני (כז) אמר רבי יוחנן הלכה (כח) כרבי שמעון שזורי ואם איתא הוא נמי לימא אלא אמר רב פפא אשידה שם טעם אחר אימת שבת על עם הארץ וזה לשון הירושלמי מנריא משמיה דר' חגגא מפני כבוד השבת המירו ואם מפני כבוד השבת למה לי שואלו ע"ר עילה רב ביבי בשם ר' חגגא אימת שבת על ע"ה והוא אומר אמת פי' משום דשבת קובעת למעשר יד] אימת שבת עליו ופריך בדא תניון תשבה מוצ"ש לא יאכל עד שיעשר מפני מ) אמר שאין שבת עליו בתמיה תני שאלו בחול לא יאכל בשבת מ"ד אימת שבת עליו ניתא מ"ד משום כבוד שבת אפי' שאלו בחול יאכל בשבת ומשני לא אמרו אלא בשוגג ולא במזיד וטעמא דר"ש שזורי מפרש התם משום דאימות דימוע עליו והוא אומר אמת אפי' מאחר שהופרשה. מ"ר: **הא** איתמר **עלה א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי.** כרוב ספרים גרס ר' יונתן ולא ר' יוחנן כאן וכפ' בהמה המקשה (חולין דף פ:) וכפ' אע"פ (כתובות דף לה.) וכן מוכח שם בפ' אע"פ דמייתי לה אפלוגתא דרב ור' יונתן דאומדנא וקשה דבמקום גבי הביה דפול המצרי קא פסיק רבי שמואל בר נחמני מ"ר יונתן הלכה כר"ש שזורי וכפ' בהמה המקשה (שם:) מוכח דלוקא במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי הוא דקאמר הלכה כמותו ולא נאחריני גבי הביה כן פקועה דרב אדא בר חנן דא"ל רב אחא בר הנא בר לקיש לי דאמר רבי יונתן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרומת מעשר של דמאי אבל נאחריני לא ויש לדחות ובספר רבינו גרשום כתיב בהביה דפול המצרי ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל וכן בספרים ישנים.[ה] (ו) מ"ר: **שילה**

מדומעין אסור תרומה עולה אלא בחחר ומחה. יכולן לין כאן אלא מחה והרי הוא הספר גדול אף בחול שראלו. והשולל ולין כאן מקנה מקנה לאחר ולהפרש לאלא לאחר ומחה. יכולן לין כאן אלא מחה והרי הוא הספר גדול אף בחול שראלו. והשולל ולין כאן מקנה הקילו לו חכמים לסמוך על עם הארץ לשואלו אם עישר תרומה אמרה לו ואוכלו אם אי אם אמר עשרתים (חולין שם:). ואוכלו על פיו. אם אמר הפרשתי מעשרותיו כראוי אי אלא מכרתים לך קומץ עליו. דהואיל ומדרבנן הוא דומיהו רבנן בתקנם פסולא כי הכא אלין לו מקנה לאחר ולהפרש אלא לאחר ר"ה ומקנאו לאחר ר"ה אין תורמין מזה. שמכירין כי שאשיהי בלאחרונה אלא מן הראשון על כלאחרון כיצד יעשה. עוכם לאם זה בעצמו אחר בעצמו צובר גרנו לתוכו. יכולן לוחו יפה לאחר שנתן מן הראשון כוחש זו ומן השני כוחש זו מחזר ולבנרני לאחלא הנוגן שיהא כולו כאחר ומאלא תוכם מן הראשון שבו (ראש השנה יא:).

עין משפט נר מצוה

קכא א מ"י פ"ז מהל' תפילין וס"ת הל' ו טו"ס י"ד סימן רנב סעיף ד:
קכב ב מ"י פ"ח מהל' תפילין וס"ת הל' טז סמג עשין סה טו"ס י"ד סימן רטו סעיף ב:
קכג ג מ"י שם טו"ס שם סעיף ו:
קכד ד מ"י שם טו"ס שם:
קכה ה מ"י פ"ה מהל' מאכלות אסורות הלכה יד טו"ס י"ד סימן יג סעיף ב: ומרדכי:
קכו ו ז ח מ"י פ"ב מהל' גירושין הל' יב סמג עשין נ טו"ס אה"ע סימן קמח סעיף נח:
קכז ט מ"י פ"ב מהל' מעשר הלכה ד:
קכח י מ"י פ"ה מהל' תרומות הלכה יא:

לעזי רש"י

פאשול"א (פשול"א). שעועית.

שיטה מקובצת

א) אלא חוזר כו' ק"ק לפרש"י מאי חוזר וכותב לא הוי ליה למימר חוזר כיון שלא התחיל בסוף ההשיטה אלא כותב בראש השיטה ופי' הרב"ר אליעזר מגרמיזא בגון שנזדמנה לו תיבה של ה' אותיות כגון אברהם והוא כתב אבר ונתחוור הם אף על פי שאמרנו שתי אותיות כותב לחוץ הבא כיון שהם תיבה אחת בפני עצמה לא יזרקנה אלא חוזר וכותב אברהם כולו בראש השיטה. תר"ה: ב) הטועה בשם בתקון סופרים שלא יכתוב אפי' אות אחת של שם חוץ לשירטוט וכיון שהתחיל לכתוב באותיות השם אפי' המלך שואל בשלומו לא יפסיק עד שיגמור כל השם וצריך לגמור כל השם בטבילה אחת בדיו שלא יפסיק בינתים לטבול הקילמוס בדיו ואם פסק הדיו שבקילמוס השם לא יטבול הקילמוס בדיו שבכלי אלא יטבול באותיות של חול שבתב ואם טעה ודילג לא יגיה בין הדפין לפי שלא יהיה הכתיבה נקראת בהלכתה כפדר הדיין להו שלא כסדרן אלא מוטב שיכתוב בין שיטה לשיטה ויהיו נקראין יותר בסדרן. אם דילג בסוף השיטה מפש אין לחוש להגיה בין דף לדף דהוי להו שפיר נקראין בסדרן וכלבר שלא יגיה בו שיטין זו למעלה מזו ושנינו בירושלמי הטועה בשיטה גורר שיטה וכותב שיטים שתים גורר שתים וכותב ארבע שלשה לא יגרור אלא מפלק הדייריה כולה ונגוזה. ונמצא בתקון סופרים טוב לעשות ע' שיטין בדף כנגד ע' זקנים דיר"א מ"ב כנגד פ"ב מסעות שעשאו ישראל ממצרים עד שנכנסו לארץ והם כתובים באלה מפני ריש נזהרין שלא לכתוב השם בסוף השיטה: ג) אפי' בן ארבעה וחמש שנים וחורש עם אמו בשדה: ד) עלה אמר זעירי: ה) אין תורמין ומעשרין מזה: ו) הדפין לא: ז) חגנא הוא נמי לימא למילתא: ח) להך מילתא: ט) דלשם נתינה: י) תיבות דמאי היינו נמחק: יא) שם תרומה דבבר נפטר: יב) קנטין דשמו: יג) מרוך. ישמא לא פרוך רק במשניות או בריישות ידועות ובהא קים ליה בידועות היתה: יד) קובעת למעשר ואם אימת שבת עליו והיתה ופריך נמחק: טו) ישנים שהרי בפ"ק דר"ה מוחיב משמואל דאמר לכל אין בילה חוץ מדין דשמן אשמואל דהכא דאמר הלכה כר"ש שזורי דאמר צובר גרנו לתוכו אלמא ס"ל יש בילה אפי' בשאר פירות:

מסורת הש"ס

ה) תמ' סופרים פ"ה ה"ד. ו) [מגילה לב. ניטין נמ.]. ז) [מגילה עה.]. ד) שם עד:. ט) [שם עה.]. ו) ניטין יג: שם: כ"ב קמי: חולין עה: [עבודה זרה פ"ד מ"ה.]. ז) דמלי פ"ד מ"ח [חולין שם:]. מ) [בכתובות נה. לחמא ר' נתן ובחולין עה: אר' ר' יוחנן]. נ) ר"ה יא: תוספתא שביעית פ"ב ה"ד. ו) לפי בי' המים' לא נרסי' כאן ר' יוחנן. ב) [ר"ה יג: ע"ש]. ג) ופיין בתמ"ד שבתתיך ל' הרמ"ש לאמר כמה הלשון אמר ה' אלהיכם מוחר לתלות ומיבעיא ליה מלאיה טעם מוחר אי משום שהם ג' מיבות אין נגלה כ"כ לתלות השם אי נגלה כ"כ מיבות חול בהדייהו אלי ג"מ לתלות ג' שמות אל אלהים ה' בי' יש"ם והוא יוחר נכון. הש"ק. ם) [ועי' תוס' שבת נב. ד"ה רב אמר]. ג) ל"ק מ"ז. ס) אחר. ל"ק ומבי' ליתא. ע) [ועי' תוס' ד"ה יש: ד"ה אמר רב יאמר].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא יזרקנה וכו' בת מתם אבל תיבה: (ב) ד"ה מילן יכי בשם הס"ד ותא"ל מ"ה לימא מר ולימא רב חגגא: (ג) ד"ה המפרש כיש הס"ד ותא"ל מ"ה תרומת מעשר של דמאי היינו אחר ממלה:

מוסף רש"י

גורר את מה שכתב. יגרוד המול שהיה מקום שהיה לו לכתוב את הסם ותולה. מניה מה שגירד כין השיטין ואת הסם שגילה יכתוב במקום הגרד ויזקנה לאחר שנתייבש יגרוד המול ויכתוב את הסם על הגרד. אבל בשטות לא עדיין לא יתחיל את המול לפי שאמר יהא מיכר יותר מלאי ולין כגרד לכתוב את הסם עליו ודרבי יצחק אומר אף מוחק. המול בעיבו לא ותולה המול ויכתוב את הסם על המחק רבי יוסי אומר אף תולה. שמניה את הסם כין השיטין אם יגלה אלא מסלק את הריעה. כלומר אם טעה וגילה את הסם (רש"י שם) הרי"ף הלכות סופרים. ולימא מר הלכה במר. לתת תרוי לחומר את הגברים ולפרסן. ומסני משום דאפכי להו. אלמן אם לא הוה יכולי אלא אי אם אמרי לא הוה יכולי אלא אי אם אמרי לא הוה יכולי אלא אי אם אמרי